

Історія моєї хвороби. N 377 1.

Те, що маю далі оповісти, може де-кому видатися несправедливою і навіть або що найменше випливам божевілля. Звітка про мою хворобу, подана в I книжці літературно-Наукового Вістника виразно вказувала на те, що моя хвороба була нападком божевілля і що тільки завдяки старанному ліченню в Кримським закладі я вернув до здоров'я. В останніх тижнях була в газеті поміщена стаття М. Лозинського п. з. Складки на хорого письменника, якої передрук я тільки що прочитав у 243. числі Київської "Ради" з дня 5. жовтня. З змісту цієї статті не видно нічого про те, яка була моя слабкість, які її наслідки, але сказано тільки латинською: "Hic mortuus est Joan Franko hic natus est хорший письменник!" Я не читавши проїздом чотирох місяців мої слабості жодних газет і не знаю, чи було що натовано про неї і в який спосіб було нотовано, а з статті г. Лозинського видно лише тільки, що в тім часі — "тоді", як каже г. Лозинський після поетичного вступу, зовсім не аканьовий "Слова о полку Ігоревѣ"; тогда князь Игорь вступив златъ стрелець", а ком, невідомо, — отже "тоді" почав появлятися в нашій пресі список на-

док на хорого письменника, 2
Очевидно був тут якийсь секрет. О-
чевидно люди, що аранжували
ті складки і подавали ті отноше-
ня, мали якийсь інтерес у тім, щоб
ширма публіка не знала, на кого
йдуть складки і за кого приводять.
Мислю втє при місцях відгасу
мого виходу із Крумфірвського
закладу і а доки не має відго-
лостити дні про розшир тах скла-
док, які проте, щобув їх ініці-
атором, які про свої їх збира-
ня і адмініструванє. Знаю тільки
ко, що фонд остаточно перейшов
в завідуванє світника Клара
Франдрівської, який із него
платив за моє удержанє в
Крумфірвським закладі по
~~сїмь раз~~ 12 Корон денно, який
по моїм виході передає що
місяця два мене і два моєї
сїмї по 300 К. місячно.

Що ж до самої моєї слабости,
то приходило ся б замикати
досить здалека і оновідати
про річ першеємні для мене
і для інших а головно про
той навал літературної пра-
ці, переважно зовсім механічно
по характеру, проти клопоти і
призоти, яких аж в академії
сїмї достарчувало мені публі-
чне і природне життя, щоб дійти
остаточно до того, що зкінцем 1907

і з початком 1908 р. я чув себе зовсім безсимптомним, перебув страши-
ний, майже двоїтий гнійний на-
пад мієрени, сподушений з не-
настанням дзвонення в ушах
і змушений був нарешті за-
свідкувати лікарській допомозі.
Др. Л. Косак, до якого я угодився
за порадою, на підставі ана-
лізи моїх уривків сконстату-
вав умовне запарене кріво-
і записав мені лікування, по-
якого записку я відразу по-
чув такий страшенний нерво-
вий біль у лівій руці, якого я
від маляту привиклий до різ-
них хороб і слабостей, не за-
пам'ював ніколи досі. Протягом 14-ти
днів у марті я не міг ні в
день ні вночі заснути, не міг
сидіти, і коли проті не переста-
вав робити, то робив це серед
страшенного болю. Пильного хо-
лодного повітря я не чухав
деяку полехкість. Др. Косак
не вплив мені на сей біль пора-
дити нічого, і радив тільки і-
бієнічні способи: не робити,
не читати, не писати нічого.
Нарешті я постановив за його
порадою виїхати до Німечки
в Хорватію, де на думку гра Ко-
сака мала бути зимова вода
значної теплоти. Прибувши до

Лірика є найшовся в місці,
де не лічили ані на замале-
ше широк ані на першві бай,
тільки на сісфінитичні хороби.
Я зораз згоросив сятам до орду
нації гра ~~Вістерна~~ ~~Вістерна~~
пів та ширину горагу воду, в
якій однаре було більше шав-
ної ніж годової матерії, і при-
мав шодень горагі купелі та-
вигдав болноу ружу двораго-
воду електризовано. Протарак
цвітна, в якому весь час сто-
яла майже зимова погода
з частими дощами і навід сні-
гом, мій біль у лівій ружі усту-
пив майже зовсім так, що я
міг у вільних хвилях займат-
ся літературною працею. Та
втім постигло мене зовсім не-
сподіване нещастє. Віднадмі-
ру ваниваної лікеральної води
я почав попадав в горагі і
безсорність і ратом одержав
можність говорити через т. зв.
порту духів з віддаленими
особами. Одного дня почув
я голос а в ластиво шентане
попершого перед десятима
роками Михайла Дячолоmano-
ва, який почав мені докорати
тим, що його попершене на тим
світі дупке прикре, і то головно
через мене. Особливо докорав
мені тим, що я вигадав його

листу, адресований не лише
до мене, але також до інших
посторонніх людей. Даремно
я стараюся оправдуватися
тим, що маю право і навіть
обов'язок 10 літ по його смерті
опублікувати у Кореспонден-
ції, що має вистати великий,
літературний і бібліографі-
чний інтерес, він однак не по-
рештавав докоряти мене і сто-
ав на тим, що він за життя
зовсім не писав мені ніяких
листів і не читав ніяких мо-
їх листів, а всю його кореспо-
нденцію зі мною виважливо
названий ним, але мені зов-
сім невідомий секретар. Да-
ремно докликався на те,
що листи всі писані його влас-
ною рукою, тобто вважався при-
тій корогі спростувати по-
сильку, зроблену в моєм час-
пенно ~~про~~ до півні протурець-
кий напад на Везмедівку, де
я, незмішши справити його
цитату з літописи Грабянки
і сказав, що у вказаній Грабо-
мановині в Фоліантних Кожах
місти у Грабянки згадки про
Везмедівку нема. Са паміма
була тамчасом вже спростова-
на Богданом Фарвінським
у „Руслані“, де крім цитату із
Грабянки наведено було казко

докладнійому відомістю про
~~турецьку~~ турецький канал
на Бегмезівну в іттоміні
Самовидця. Я обіцяв їй супра
вину сю помилку, та проте
Драноманов загрозив мені,
що поставити мене перед
судом Божим, бо кетівкові як
але й інші покійники в неї
не можуть витримати за мно
ю. Він вилучав в мене, що я
страшний гімник, не повинен
завсім жити на світі, і що сам
він терпить через мене віда
кихось промислок. Я не брав
за гадто серйозно, та все таки
мені здавалося, що Драно
манов задованив мене за
двома про спростованні помил
ки. Та не мучив тиждень,
като одної ночі, в який я ле
жав у сильній горячці, мене
збудили зі сну різкі голоси
невидимих мені духів, із а
ких один відгуктав мені де
крет, що замогував мене на
суд Божий, і велів мені підпи
сати якусь декларацію, а
описав саме о шибномі мені
велеповідати з покою ніг за
грозою, що сей дім зараз зава
дить ся. Я хотів зобразити їй і в за
ти шуду, бо нія була дуже холодно
але мені ніг за грозою Божою

грому заборонили брати ту буй
і шапку, а коли я, голеним криз-
ним голосами, в селі сурезу-
ти із черевиками в руках вийшов
з поща на вулицю, мене почали
доробляти, що все з мисточка на
носе і раз-у-раз грозили, що ме-
не зараз уїм за те великі мені
кинути черевика, потім скинути
сурезу, у яким у кишені була
моя шапка і ~~480 руб~~ 360 коп, по-
тім великі мені скинути ками-
зельку, в якій був годинник із зо-
лотим ланцюжком, потім ~~у кон-~~
кі штанам, у яких кишені була ~~порт-~~
монетка з севастопольськими коро-
нами, наденути великі мені ски-
нути пальтани штанам і накинети
сорочку, якої одразу вже не
хотів скинути. Потім мені вели-
кі зійти з дором, перейти через
річ і перейти через міст, горб-
очений із сухих лопав, який я
переліз і кочив на одоро-
жену ним стержню. По той стерж-
ню в низ почали мене на-
дуку, покрити великими камя-
нами і перерізати крутою
річкою, що там була річка.
Мене гонили від каляни до ка-
ляни, великі мені переходити
через них, в кишені годрова дим-
на рідка, але відомі завернули
знов у протилежну сторону. Від
найстрашнішого загрозили
мені заборонили вертати до ліжка,
а коли я на решті не хотів далі йти

і раз-у-раз озирався, відки йдутъ
голови, вони наслідують мене
щоти як не побачив нас і на
землі зродились цю мов басуд
яким мене засуджено на най-
страшнійшій мукі некалькі, а
перетим на побут у якийсь гої
протаром 18000 літ. Коли я побув
кемов підомною ворухити ся
земля і кемов а з безмірною
скорістю пересітало безмірні про-
сторі. По кількох мінутах насту-
пив перестанок, в часі якого рин-
кі духи, втім числі духи Гачмо-
вни і Бумаловни в підносі
протів мене найстрашнійші
заклепи і докори і каренті ме-
ншим самим серед болота-
ної топки недалеко ліній-
кої дором. Тут я, олуменний
душо, отсею страшною сучною,
під дощем і холодним вітрам
Гін великої камюки просидів
до десятої години ранку, кам
мене знайшов там маргарит
Тарнавський, що жив поруч
мене втім єдинім дамі Тав-
лякка і пробував в мініку так
вез лікарської поради. Мое
щезнене вночі з помішканя
Тавлякка каробило знаєчного не-
репароку в місточку, і мене по-
шукують мабуть від самого
ранку. Мене привезли до помішка
на Тавлякка і поклали до ліжка.
Незабаром прийшов бурмістр
Лініка і мій ординатор, др. Віс-

Бербері не розуміючи мери 9
що це, записав мені якесь лі-
карство, яке мені по якийсь час
година дава зажити наші Пав-
ловова! Не знаю, з цієї поради
і ініціативи ~~мене~~ того самого
дня, десь у полудне той сам
жандарм Шапнавський відвіз
мене з невеличкої санаторії
Братів ~~Борис~~ Борисів, у сусідній
містечку Урніку. Тут я зустрі-
ний горобці приєднав 10 днів,
невимовно терпляче не лише
від самої горячки, але також
від страховних ментанів Дра-
гоманова і інших духів, які у-
звичайно мені вкинуло карбосоль-
ним процесом у відрі або розсі-
лякні і найстрашнішими
покаліченнями, а дух Драгома-
нова раз-у-раз родив мені по-
вісити єя. Там же в Урніку по-
чався араз нагомілого арак-
новарий Драгомановим суд-
жоний, якого початок був пер-
варий подвоного сина, Па-
раса, який не рахув і за на-
тивним рахунок санаторії, ве-
черам того самого дня поїхав зо-
скою на двірць залізничі в
Урніку; в суцроводі завідаєна
Урніцького закладу, ми доїхали
до станції Дуросло, де пересі-
ли на залізничю ~~Тамар-Ви-~~
~~дар~~ Тамар - Трудомент Вер-
цуми по 36-годинній подорожі
до Львова, всю дорогу, одиє з най

страшнімих моментів мого
життя я перейшов від неастан-
дним ментам і залюбки
яму, в такій формі. Там же
в Урніку, в тих самих самітій-
них інститутах, не знаю, чи після
першої, чи після другої ночі, а
прокинувся з новим невимов-
ного болем у правій руці, яка
рантом зродила ся з двоє біль-
ша від мого нормального стану
і якої нальці були страшенно
покриті. Другої ночі стало
сате саме з мого другою рукою
і рівночасно дух Драгоманова
признався мені, що се він зра-
див мені, щоб я не міг більше ні-
чого писати. Не можу передати
всього, як страшенно мучило
мене почуття мого безвідкидо-
го стану в цих інститутах, де бра-
ти лікарі лікарі не читали
мене про стан мого здоров'я ні
ли переакилось невимовним,
наївним попом і замурка-
ли мені ом атропіною і карені-
мистим мені кров із лівої руки.
Всю дорогу з Урніку до Львова
дух Драгоманова докучав мені
докорам, пам'ятав не велів забар-
дажувати собі руки. Прибувши
до Львова я зараз другою дня
рано угадав ся з шиком до гра-
фодришського і показав йому свої
руки, та сей відправив мене ні
з чим і радів мені удатися до
гра Коссака. Про самого духа
по обіді від вилком залюбки

ційних голосів я приїждю до графа
Косака, а застав його ~~вдома~~
в якимось глибоким замінанто
і він передержував мене із жаху
кого довгий час у передньому
закладкав мене до своєї ~~організа~~
ційної Комнати, де заставив
мене знов сидати додну годину,
потім показавши як свідків
панів Феднарського, Возняка,
Поманівського і Гнатюка, ~~всіх~~
не розуміавши мене ні про що
всім відставити мене до за-
кладу для нещільного ховант.
зв. Кломперівки при улиці Дев-
ницького. ~~А~~ я приїхав у су-
вої Поманівського і Гнатюка
до того закладу і пробув у ньо-
му при місцях найстрашні-
шій і найдивнішій в моїм жит-
тю. Перша моя вечеря в тім
закладі була якась невимовна
страва із різних яєць, від якої
я за кожного лоткою бітовав
у своїм кутрі - сімнадцять разів.
Настоювати того закладу, що
має шумний гуду "Lakrad
stowaruzhenia zera Jezuso-
wego", брати Святловські, оба
молоді і безсрахові ось-
вити, мірали, що правда, мого го-
рячку, але я ні не думав нічи-
ти мене і навіть не питали
нічого про стан мого здоров'я.
Що найбільше, давали мені а-
кийсь білий порошок під назвою
спанки, якого я однаке по од-

ниїчи двох пробах не хотів даїї
засквату. Зблуга була на д
уракий вираз не дбала. Мене
дєржани все час в замкнений
Келїї з танетованими дєрими
без дїзвінка так, що в ніякій
натуральній потреби не могла
було достукатися сну. Зате
вночі правильно отім часї, ко
ма, томленїї не настаними
галюцнаціями і привидами
міг на хвилю заснути, приволи
ла інспекція з голубими стукан
ням дєрми і з ще голубішими
стуканям родит по нігрозї і бу
в в о с о б і з на о д н о з на і к р е м е н
н і й н и х с л у ж

вила мене зі сну. На вікні всю
ніч світила ся лампа, її сві
ло падало менї просто в очі,
а кома часом закрив собі очі хут
кою, і інспектор прєстокійно
відкидав менї хутку з очі.
Цїлих перших мість та дєривного
подуїу в тім інститутї трївав,
аранжований Драномановим
суд божий на до м н о г о. Основото
того суду було якось оскарженє
члєнєнє Драномановим на ніг
жавї портівських інформаций і
власних догадїв, та сєро оскарженє
того на менї не відчитано, каї
нізнійше, якось примадком, що
читано частинку вступу, а закло
тєстував сурьота того оскарженє
як зовїєм неправдивого. Уємо
жму вхоїти в деталї того суду,
який поминув ся перимєнїи,

і в якому розбито мої особисті,
ти, сказати приватні чини, а по-
милено моє публичну діяльність.
Вже те, що я пережив в цих трих ми-
сяцях, відбувалося з ніяким іншим
дискретом і я не буду про це розповідати.
Скажу тільки, що за примусом
Драгоманова оді мої руки ста-
лися пристановищем кортис-
ких протекцій, які ~~яко~~ покри-
вив їх невідомим способом,
загаром мені страшенні му-
ки. ~~Сотка разів обвалялися~~
~~на своїм судам, нехай там~~
~~там~~

778.17